

Besl. O. nr. 126

Jf. Innst. O. nr. 114 (2000-2001) og Ot.prp. nr. 70 (2000-2001)

År 2001 den 6. juni holdtes Odelsting, hvor da ble gjort slikt

vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven mv. (gjenopptakelse)

I

I lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven) gjøres følgende endringer:

§ 407 første ledd nr. 7 skal lyde:

7. når en internasjonal domstol eller FNs menneskerettskomité i sak mot Norge har funnet at
 - a) avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, og ny behandling må antas å burde føre til en annen avgjørelse, eller
 - b) saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, hvis det er grunn til å anta at saksbehandlingsfeilen kan ha virket bestemmende på avgjørelsens innhold, og gjenopptakelse er nødvendig for å bøte på den skade som feilen har medført.

§ 409 første ledd annet punktum skal lyde:

Er dommen avsagt av forliksrådet, settes begjæringen frem for herreds- eller byretten.

Nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) gjøres følgende endringer:

§ 261 skal lyde:

Om gjenopptakelse av sak som er avgjort ved vedtatt forelegg, gjelder reglene i kap 27 tilsvarende så langt de passer. Begjæringen settes frem for herreds- eller byretten, som også behandler saken på nytt hvis gjenopptakelse blir besluttet.

§ 282 annet til fjerde ledd skal lyde:

Begjæringen må settes frem innen utløpet av ankefristen, og behandles av den rett som har avsagt den

angrepne dom. Er dommen påanket, stilles anken i bero inntil begjæringen om ny behandling er avgjort. For øvrig gjelder reglene i §§ 308, 309, 318 første ledd og 319 annet ledd tilsvarende.

Begjæringen må angi grunnlaget for ny behandling. Inneholder begjæringen ingen grunn som kan føre til ny behandling etter reglene i første ledd, avsier retten straks kjennelse om at begjæringen forkastes. Avgjørelsen kan tas av rettens formann.

Dersom begjæringen ikke straks forkastes, forelegges den for motparten til uttalelse. Begjæringen avgjøres ved kjennelse uten muntlig forhandling. Retten kan likevel innhente ytterligere opplysninger og holde bevisopptak etter reglene for bevisopptak utenfor hovedforhandling. Reglene om forsvarer i § 97 første punktum gjelder tilsvarende. Avgjørelsen kan tas av rettens formann. Partene skal få uttale seg om innhentede opplysninger.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 391 nr. 2 skal lyde:

2. når en internasjonal domstol eller FNs menneskerettskomité i sak mot Norge har funnet at
 - a) avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, og ny behandling må antas å burde føre til en annen avgjørelse, eller
 - b) saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, hvis det er grunn til å anta at saksbehandlingsfeilen kan ha innvirket på avgjørelsens innhold, og gjenopptakelse er nødvendig for å bøte på den skade som feilen har medført.

§§ 394-400 skal lyde:

§ 394.

Begjæringen settes frem for kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (gjenopptakelseskommisjonen). Begjæringen må angi den avgjørelsen som

angripes, grunnlaget for gjenopptakelse og bevis av betydning for saken.

Dersom særlige grunner taler for det, kan kommisjonen bestemme at en avgjørelse som retter seg mot en avdød person, skal gjenopptas uten at noen har begjært det.

§ 395.

Kommisjonen skal ha fem faste medlemmer og tre varamedlemmer som tiltrer ved forfall. Kommisjonens leder, nestleder, ett annet fast medlem og to av varamedlemmene skal ha juridisk embetseksamen.

Kommisjonens leder utnevnes av Kongen i statsråd for en periode på 5 år uten adgang til gjenutnevning. Kommisjonens øvrige medlemmer og varamedlemmer oppnevnes av Kongen i statsråd for en periode på 3 år med adgang til én gjenoppnevning. Dersom kommisjonen ellers ikke vil være vedtaksfør, kan stedfortredere for kortere tid eller for en enkelt sak oppnevnes av departementet.

Kommisjonens avgjørelser kan bare angripes ved kjæremål eller anke der det er uttrykkelig sagt i loven. Avgjørelsen treffes med alminnelig flertall hvis den ikke tas av kommisjonens leder eller nestleder.

Kongen i statsråd kan fastsette nærmere regler om kommisjonens lokalisering, arbeidsmåte og administrasjon. For øvrig bestemmer kommisjonen selv sin arbeidsmåte og tilsetter et nødvendig antall saksforberedere. Kommisjonen kan ikke instrueres om sin utøving av myndighet.

§ 396.

Kommisjonens medlemmer og andre som handler på vegne av den, kan ikke delta i behandlingen av en sak når personen ville ha vært ugild som dommer etter reglene i domstolloven §§ 106-108.

Har noen tidligere handlet i saken for eller på vegne av kommisjonen, er vedkommende ugild bare dersom vilkårene i domstolloven § 108 er oppfylt.

De øvrige reglene i domstolloven kapittel 6 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kommisjonens medlemmer og andre som handler på vegne av den, har taushetsplikt etter reglene i domstolloven § 63 a.

§ 397.

Kommisjonen har plikt til å veilede den som begjærer gjenopptakelse, slik at han eller hun kan vareta sitt tarv best mulig. Kommisjonen skal av eget tiltak vurdere om siktede har behov for veiledning.

Kommisjonen kan oppnevne offentlig forsvarer for siktede når særlige grunner tilsier det. Reglene i §§ 101-107 gjelder i så fall tilsvarende.

Gjelder begjæringen en avgjørelse som etter sin art ikke kan gjenopptas, eller inneholder den ingen grunn som etter loven kan føre til gjenopptakelse, kan

kommisjonen uten nærmere behandling forkaste begjæringen etter reglene om kjennelse. Det samme gjelder hvor begjæringen av andre grunner åpenbart ikke kan føre frem. Avgjørelsen kan tas av kommisjonens leder eller nestleder.

Dersom begjæringen ikke forkastes etter reglene i tredje ledd, forelegges den for den annen part. Dersom den foreløpige prøvingen bygger på andre opplysninger enn dem som fremgår av begjæringen, skal også disse forelegges for partene til uttalelse før avgjørelsen treffes. Dette gjelder likevel ikke opplysning som siktede ikke har rett til å gjøre seg kjent med etter § 264, eller som stammer fra parten selv.

§ 398.

Kommisjonen skal av eget tiltak sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før den avgjør om begjæringen skal tas til følge. Avgjørelsen skal forberedes og avgjøres uten ugrunnet opphold. Kommisjonen kan innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig, jf. §§ 398 a og 398 b, og avholde muntlige høringer.

Dersom kommisjonen under saksforberedelsen innhenter eller mottar opplysninger av betydning for avgjørelsen, skal siktede og påtalemyndigheten gjøres kjent med opplysningene og få uttale seg om dem. Plikten til å informere siktede gjelder likevel ikke for opplysninger som vedkommende ikke har rett til å gjøre seg kjent med etter § 264.

Om dokumentinnsyn gjelder §§ 28, 242 og 264 tilsvarende. Kommisjonen kan unnta fra innsyn dokumenter som den selv har utarbeidet for sin interne saksforberedelse.

§ 398 a.

Kommisjonen kan innkalle siktede til avhør etter reglene om bevisopptak utenfor hovedforhandling. Minst tre av kommisjonens medlemmer må være tilstede under avhøret. Reglene i kapittel 8 gjelder tilsvarende.

Kommisjonen kan innkalle vitner til avhør etter reglene om bevisopptak utenfor hovedforhandling. Minst tre av kommisjonens medlemmer må være tilstede under avhøret. Reglene i kapittel 10 og § 234 annet ledd gjelder tilsvarende. Avgjørelse om vitneforklaring etter § 118 tas av kommisjonens leder eller nestleder og to andre medlemmer, og skal følge reglene om kjennelse. Avgjørelsen treffes med alminnelig flertall, og kan bringes inn for lagmannsretten etter reglene om kjæremål.

Beslutning som nevnt i §§ 88 og 115 tas av kommisjonens leder eller nestleder.

Avhørsmøter etter første og annet ledd og høring etter § 398 første ledd holdes for åpne dører. Kommisjonen kan beslutte at møtet skal holdes for lukkede dører

a) når hensynet til privatlivets fred eller til ærbarhet krever det,

- b) når særlige forhold gir grunn til frykt for at offentlighet vil vanskeliggjøre sakens opplysning og lukkede dører derfor er påkrevd, eller
- c) når en siktet er under 18 år, fornærmedes ettermæle krever det eller et vitne ber om det av grunner som kommisjonen finner fyllestgjørende.

Kommisjonen eller en som handler på vegne av den, kan avhøre siktede og vitner etter reglene om politiavhør.

§ 398 b.

Kommisjonen kan begjære bevisopptak etter reglene i domstoloven § 43 annet ledd og §§ 44 flg. Kommisjonen kan også sette frem begjæring for forhørsretten om personundersøkelse og observasjon etter kapittel 13 og om bruk av tvangsmidler etter kapitlene 14-16.

Kommisjonen kan gi utleveringspålegg etter § 210 første punktum, oppnevne sakkyndige etter reglene i kapittel 11, og foreta gransking etter reglene i kapittel 12.

Kommisjonen kan i særlige tilfeller anmode påtalemyndigheten om å utføre nærmere angitte etterforskningsskritt.

§ 399.

Reglene om kjennelse gjelder for kommisjonens avgjørelse av om gjenopptakelse skal tillates. Fem medlemmer hvorav tre med juridisk embetseksamen avgjør om begjæringen skal tas til følge. Reglene i § 54 får ikke anvendelse.

§ 400.

Er gjenopptakelse besluttet, skal saken henvises til ny fullstendig behandling ved en domstol som er sideordnet den rett som har avsagt den angrepne dom. Er det avsagt dom i flere instanser, regnes den domstol som i siste instans har prøvd den side av dommen som angrepet rettes mot, for å ha avsagt dommen.

Er dommen som skal gjenopptas avsagt av herreds- eller byretten, sender kommisjonen sin avgjørelse til lagmannsretten, som peker ut en herreds- eller byrett med tilgrensende rettskrets til å behandle begjæringen. Er dommen avsagt av lagmannsretten, sender kommisjonen sin avgjørelse til Høyesteretts kjæremålsutvalg, som peker ut en lagmannsrett med tilgrensende rettskrets til å behandle begjæringen. Er dommen avsagt av Høyesterett, behandles saken på nytt av Høyesterett.

Dersom særlige grunner taler for det, kan saken henvises til ny behandling ved en domstol som ikke har tilgrensende rettskrets.

Regelen i § 351 første punktum gjelder tilsvarende ved den nye behandlingen av saken.

Er siktede død, skal retten avsi frifinnende dom uten hovedforhandling. Også ellers kan retten med påtalemyndighetens samtykke avsi frifinnende dom uten hovedforhandling.

Beslutninger etter paragrafen her kan ikke angripes ved kjæremål eller anke.

§ 438 annet ledd skal lyde:

Dersom en sak som har blitt gjenopptatt ender med frifinnelse, og særlige grunner gjør det rimelig, kan retten helt eller delvis tilkjenne andre enn siktede dekning av omkostninger som knytter seg til tiltak som har hatt vesentlig betydning for at saken ble gjenopptatt.

§ 452 annet ledd skal lyde:

Angripes en rettskraftig dom ved anke eller er en begjæring om gjenopptakelse tatt til følge, kan den rett som skal behandle saken, ved kjennelse beslutte at fullbyrding helt eller delvis skal utstå.

III

I lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder for vitner og sakkyndige som møter eller på annen måte avgir forklaring for gjenopptakelseskommisjonen, jf. straffeprosessloven kapittel 27.

§ 12 nr. 1 annet punktum skal lyde:

Avgjørelser truffet av Arbeidsretten og gjenopptakelseskommisjonen kan ikke påkjæres.

IV

Ikraftsettings- og overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette forskjellige bestemmelser i loven i kraft til forskjellig tid.

Loven gjelder ikke for begjæringer om gjenopptakelse som har kommet inn til retten før loven trer i kraft. Domstoloven § 146 annet ledd gjelder tilsvarende.

Når Kongen i statsråd første gang oppnevner medlemmer til kommisjonen etter straffeprosessloven § 395, skal ett av juristmedlemmene og ett av de øvrige medlemmene oppnevnes for to år.